

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян” № 1-а, 1000 София, тел. 986-21-67, 987-55-13,
[e-mail:arch@vas.bg](mailto:arch@vas.bg)

Изх. № 779

Дата: 10.09.2026 г.

**ДО
КОМИСИЯ ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ КЪМ
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ**

СТ А Н О В И Щ Е

ОТ
ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ,
представяван от председателя –
адв. Стефан Марчев

ОТНОСНО:
Законопроект за изменение и допълнение на
Наказателно-процесуалния кодекс,
сигн. № 52-654-01-117, внесен от група народни
представители на 31.07.2026 г.

УВАЖАЕМА Г-ЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

На 31.07.2026 г. в Народното събрание на Република България от група народни представители е внесен Законопроект за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, сигнатурен № 52-654-01-117.

На основание чл. 122, ал. 1, т. 11 от Закона за адвокатурата, Висшият адвокатски съвет изразява следното становище по законопроекта:

I. СТАНОВИЩЕ ОТНОСНО ЦЕЛИТЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА

Предложеният законопроект е мотивиран от необходимостта от рационализиране и ускоряване провеждането на т. нар. „разпоредително заседание“ по НПК. За прецизност отбелязваме, че „подготвителните действия за разглеждане на делото в съдебно заседание“, обективирани в глава XIX НПК, са самостоятелен стадий на процеса, а не етап от съдебното производство, както се посочва грешно в мотивите към законопроекта – „*подготвителен съдебното следствие етап*“.

Без да оспорва необходимостта от ускоряване на процеса в неговия първи съдебен стадий, Висшият адвокатски съвет намира за необходимо да постави законопроекта в по-широкия контекст на доктриналните и практическите аспекти по отношение годността на откритото разпоредително заседание, въведено с реформата на НПК от 2017 г., да постигне целите, заради които е създадено. „Разпоредителното заседание“ в настоящата си уредба замени предходния модел, при който предаването на съд се решаваше от съдията-докладчик в закрито заседание. Тази концептуална промяна бе извършена с декларираната цел за ускоряване на наказателното производство чрез окончателно уреждане в ранен момент на въпросите, свързани с годността на обвинителния акт, подсъдността и наличието на съществени процесуални нарушения, допуснати на досъдебното производство.

Близо десет години след влизането в сила на тези законодателни изменения откритото разпоредително заседание не постига декларираната цел за ускоряване на процеса, а в немалка част от хипотезите, както се посочва и в законопроекта, води до необосновано забавяне на същия. Критичният анализ на мотивите към законопроекта от 2017 г. показва, че предложената тогава реформа е била изначално неспособна да постигне заявената цел, доколкото проблемът със забавянето на наказателните производства не се отнася преимуществено до предаване на обвиняемия на съд, а до други особености на нашия наказателен процес. Тази констатация е застъпена с различна степен на категоричност в научната литература - от мнения за дълбоко преосмисляне и реформа на института до тезата, че той следва изцяло да отпадне, като бъде възстановен предходният модел на закрито произнасяне от съдията-докладчик.

Особено показателен за вътрешната несъстоятелност на действащата уредба е въпросът за преклузията по чл. 248, ал. 3 НПК. Доктрината е

категорична, че тази преклузия обвързва единствено страните, но не и Съда. Това е така, защото служебното начало не търпи подобно отстъпление, поради което съдът може по всяко време на производството служебно да констатира съществени процесуални нарушения на досъдебната фаза, независимо дали и как е протекло разпоредителното заседание. След решението на Съда на Европейския съюз по дело C-282/20 се приема и още по-крайното становище, че преклузията практически е обезсмислена и по отношение на страните, доколкото правото на Съюза изисква отстраняване на нарушенията на правото на информация на обвиняемия дори когато формално са пропуснати сроковете по националното право. В същия смисъл не по-малко показателен е и опитът на законодателя от 2017 г. да въведе изчерпателен „каталог“ на съществените процесуални нарушения по чл. 249, ал. 4 НПК, който „каталог“ обективно не може да бъде изчерпателен. Оттук Висшият адвокатски съвет счита, че е необходим широк обществен дебат, свързан с концептуални промени по същество по отношение на този стадий на процеса, който дебат не се изчерпва с направените предложения.

II. АНАЛИЗ НА ОТДЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ ОТ ЗАКОНОПРОЕКТА

Законопроектът си поставя като основна цел преодоляване на трайното затруднение при провеждане на „разпоредителни заседания“ по дела срещу няколко подсъдими. Тази цел е напълно легитимна, тъй като всеки подсъдим има право на разглеждане на делото му в разумен срок по чл. 6, § 1 ЕКПЧ. Отделно от нея, разширяването на института „резервен защитник“ по § 1 и § 2 от законопроекта засяга различен въпрос, свързан със свободното право на избор на защитник, който Висшият адвокатски съвет разглежда отделно от проблематиката на „разпоредителното заседание“.

Направени са предложения *de lege ferenda* в чл. 94, ал. 4 и 5 от НПК, в които с предложената промяна се премахват едновременно двете досегашни ограничения при назначаване на „резервен защитник“, а именно: 1) изискването това да става само по дела за тежки престъпления и 2) изискването случаят да е извън хипотезите на задължителна защита по чл. 94, ал. 1 НПК. В този смисъл със законопроекта се разширява необосновано приложното поле на този институт, т.е. резервен защитник занапред ще може да бъде налаган на подсъдим по всякакъв вид престъпление, включително по дела с ниска обществена опасност, и дори в случаите, в които вече има назначен защитник по реда на задължителната защита.

Иначе казано, законопроектът предвижда „резервен защитник“ занапред да може да бъде налаган на подсъдим по всякакъв вид престъпление,

включително по дела с ниска обществена опасност, и дори в случаите, в които вече има назначен защитник по реда на задължителната защита, като единственият меродавен критерий е разглеждане на делото в „разумен срок“. Висшият адвокатски съвет припомня преценка на Конституционния съд (КС) за съответствие на института на „резервния защитник“ с чл. 6, т. 3, буква „с“ КЗПЧОС и чл. 14, т. 3, буква „d“ МПГПП (така, Решение № 10 от 28.09.2010 г. по к.д. № 10/2010 г. и к.д. № 11/2010 г.), в което решение КС е преценил, че пропорционалността на института е изградена върху две кумулативни изисквания - делото да е за „тежко престъпление“ по смисъла на чл. 93, т. 7 НК и назначаването да е от „изключително значение“ за развитие на производството в разумен срок. Настоящият законопроект премахва точно този обективен критерий, оставяйки преценката единствено на отворения стандарт „изключително значение“ без насрещна обективна граница и без възможност за съдебен контрол на тази проверка. С оглед на това, не подкрепяме предложеното изменение и настояваме, че обвиняемият се лишава от упражняване на правото си на избор по чл. 6, т. 3, буква „с“ КЗПЧОС без обективен критерий и при липса на пропорционалност, а доверителната връзка обвиняем-защитник е съществен елемент при упражняване правото на защита.

Със законопроекта се предвижда нова ал. 2 на чл. 247г НПК. С предложеното изменение се предвижда провеждане на разпоредителното заседание по дела срещу няколко подсъдими с участието само на явилите се подсъдими и техните защитници, като заседанието се отлага до изслушване на неявилите се участници по въпросите на разпоредителното заседание. Вносителите частично са предвидили компенсаторен механизъм за тази хипотеза чрез § 4 и § 5, а именно определението по чл. 248 НПК да се съобщава на неявилите се лица, а срокът за обжалване по чл. 249, ал. 3 НПК да тече от съобщаването.

Висшият адвокатски съвет намира за принципно да постави новата уредба в контекста на целите, които си поставя, а именно ускоряване на „разпоредителното заседание“ С оглед на това, считаме, че самата процедура, предвидена за прилагане в този си вид, е вероятно да произведе по-бавно, а не по-бързо развитие на производството. „Разсроченото“ събиране на становища по въпросите по чл. 248 НПК не премахва необходимостта от произвеждане на отделно заседание за неявилите се подсъдими - то само премества момента, в който то ще се проведе. Дори да се проведе бързо второто поред заседание, произнасянето по общите за всички подсъдими въпроси не може да се счита за окончателно, докато не изтекат сроковете за обжалване спрямо всеки от подсъдимите поотделно. Този срок е съгласно предложените промени ще текат от съобщаването на определението на всеки неявил се подсъдим

поотделно (респективно за защитниците като самостоятелна страна). Това означава, че същинското „първо“ заседание след разпоредителното би могло да бъде насрочено, без да са изтекли сроковете за обжалване на Определението на Съда по чл. 248 НПК (в изброените в НПК хипотези), т.е. отново ускоряването е поставено в зависимост от бързата процедура по уведомяване на неявилите се страни. Практическият въпрос, който се поставя, е следният: *може ли делото да бъде насрочено за разглеждане по същество преди да са изтекли всички срокове за обжалване на всички подсъдими, и какво се случва, ако някой от неявилите се обжалва определението, след като делото вече е насрочено въз основа на изтеклите срокове на явилите се.* Считаме, че с предложената уредба също има реален риск наказателното производство да бъде повторно забавено именно заради последователността на съобщаванията.

От доктринална страна, въпросът за последователно вземане на становища, поставя проблемът за съблюдаване принципа на „устността“ като основополагащ принцип на процеса. Принципът на „устността“ гарантира, че всеки участник в процеса пряко и лично възприема казаното от друг участник (в това число нашият процес е контрадикторен), а не чрез посредничеството на писмен протокол. Със законопроекта се получава конструкция, при която явилите се подсъдими чуват пряко и устно позициите на присъстващите съпроцесници и могат веднага да реагират, а неявилите се получават достъп до вече формирано становище на друг техен съпроцесник единствено чрез протокола от заседанието. Проблемът се задълбочава при подсъдим, който е неграмотен - за него запознаването с протокола не е реален еквивалент на устното изслушване, което означава, че във всяко ново заседание Съдът ще трябва да докладва становищата на вече явили се подсъдими (респективно техните защитници), каквото задължение за Съда не е регламентирано с новата уредба. Отклоненията от основни принципи на процеса следва да бъдат регламентирани изрично с изключения.

В този смисъл Висшият адвокатски съвет изразява принципна позиция относно самото преосмисляне на „разпоредителното заседание“, доколкото същото изисква цялостно реформиране, а не изменения на „парче“.

Висшият адвокатски съвет категорично се противопоставя на направените предложения за изменение на чл. 252, ал. 1 НПК – с добавяне на ново правило, при което при дела срещу няколко подсъдими, когато са налице условия за разглеждане по реда на глава двадесет и седма или двадесет и осма, но някоя от страните не се яви, съдът да насрочва делото повторно в двуседмичен срок, като предупреждава страните за последиците от неявяване без уважителни причини. В този случай със законопроекта се предвижда, че

повторното неявяване по неуважителни причини „може да се зачете за отказ“ от разглеждане на делото по реда на Глава XXVII НПК.

На първо място, длъжни сме да отбележим, че вносителите не са обърнали внимание на конкретен пропуск, а именно, че производствата по Глава XXVIII НПК („Освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание“) съгласно приложимата уредба – така, чл. 375, ал. 1 НПК, се внасят **с мотивирано постановление**, с което се прави предложение за освобождаване на обвиняемия от наказателна отговорност с налагане на административно наказание. Отново съгласно приложимата уредба, „разпоредително заседание“ се провежда само в първата инстанция по дела от общ характер – когато производството е образувано по внесен обвинителен акт. **Разпоредително заседание не се провежда по дела по реда на Глава XXVIII НПК, когато прокурорът е внесъл предложение за освобождаване на обвиняемия от наказателна отговорност с налагане на административно наказание.** За съжаление, практика на прокуратурата е да внася дела, редът за разглеждане на които е по реда на Глава XXVIII НПК, не с мотивирано постановление, а с обвинителен акт (по причини от атестационен характер до голяма степен). Ако прокуратурата стриктно спазва правомощията си по НПК, то следва всички дела, по които служебно се констатира предпоставките по реда Глава XXVIII НПК, да се внасят с мотивирано постановление, което автоматично ще ускори процеса, тъй като изобщо няма да се проведе „разпоредително заседание“. Към момента липсва нарочна уредба именно в този смисъл – Съдът да може да констатира предпоставките по реда на Глава XXVIII НПК въпреки че делото е внесено с обвинителен акт (респективно изобщо да не насрочва „разпоредително заседание“).

По отношение на процедурата по реда Глава XXVII НПК („Съкратено съдебно следствие“) моментът, до който всеки подсъдим може да се ползва от правото си да заяви, че иска производството да протече по този ред (при няколко подсъдими само ако условията по тази глава са налице за всички подсъдими – чл. 370, ал. 3 НПК) е началото на съдебното следствие. Това следва от ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ № 1 ОТ 06.04.2009 Г. ПО Т. Д. № 1/2008 Г., ОСНК НА ВКС – *„след започване на съдебното следствие по общите правила при първоначалното първоинстанционно производство, инициативите за преминаване към съкратено съдебно следствие по чл. 373, ал. 2 във вр. с чл. 372, ал. 4 НПК са закъснели“*, което тълкуване е напълно съвместимо с целите на диференцираната уредба (т.е. подсъдимите се ползват от тази възможност преди да е започнало съдебното следствие пред първоинстанционния съд, преди да е започнало същинското събиране и оценка на доказателства и доказателствени средства). Доколкото липсват каквито и да

е мотиви в законопроекта, не можем да преценим какво са искали да постигнат вносителите с тази промяна, но следва да се има предвид, че диференцираните процедури (като основен механизъм в НПК за ускоряване на процеса, в частност глава XXVII НПК) следва да бъдат насърчавани, а не възпирани посредством такава уредба. Следва да се има предвид и че „шиканирането“ на процеса следва да се преодолява чрез предвидените в НПК механизми за осигуряване присъствието на подсъдими, включително чрез изменение на взета мярка за неотклонение или първоначално вземане на такава, но не и чрез законови ограничения за ползване на диференцирани процедури, които във всички случаи ускоряват процеса, още повече, че писмено съобщаване за последици от неявяването отново е несъвместимо с основополагащия принцип на „устност“ – т. е. Съдът не просто да укаже, ***но и да разясни по прост и разбираем начин*** смисъла на уредбата по начин, по който да бъде възприет от лица с ниска степен на грамотност.

По изложените по-горе съображения Висшият адвокатски съвет принципно не подкрепя предложените законодателни изменения.

С УВАЖЕНИЕ,

/п/

АДВ. СТЕФАН МАРЧЕВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ